

Учебен материал по проект

**„ПОДОБРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЖЕРТВИТЕ ПО ВРЕМЕ НА
НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО: ОБУЧЕНИЕ ЗА БОРБА С ТРАФИКА НА
ХОРА ЗА СЛУЖИТЕЛИТЕ ОТ СИСТЕМАТА НА НАКАЗАТЕЛНОТО
ПРАВОСЪДИЕ”**

This project is funded by The Programme Prevention of and Fight against Crime (ISEC) of the European Union. „Improving Victim Support during Criminal Proceedings: Anti-Trafficking Training for Criminal Justice System” (HOME/2012/ISEC/AG/4000004346)

Талин 2015 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

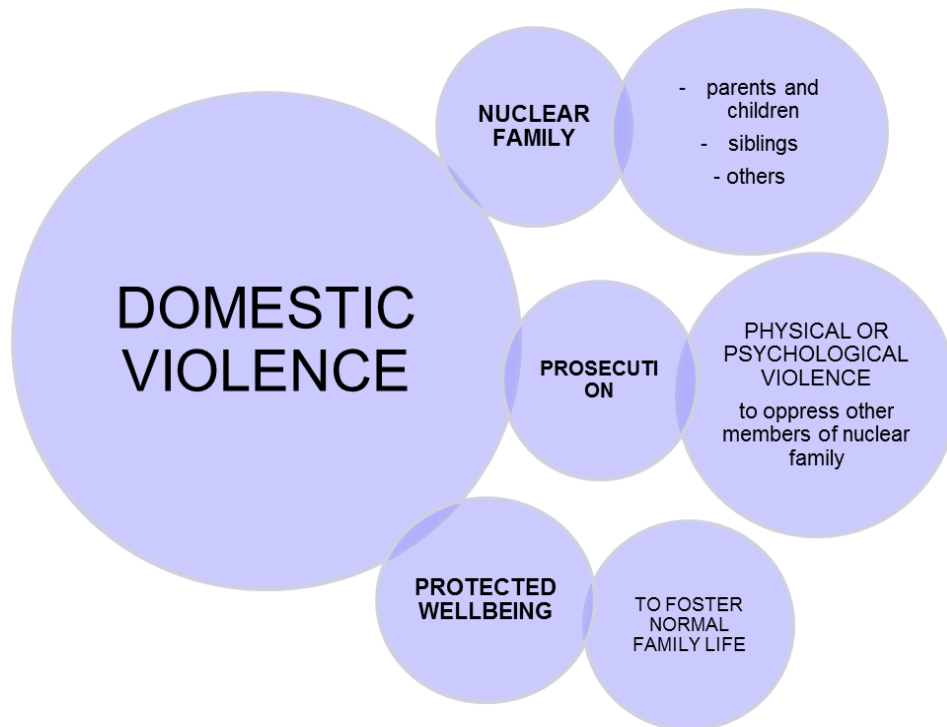
СЪДЪРЖАНИЕ.....	2
ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ?.....	4
ТРАФИК НА ХОРА	6
НАСИЛИЕ, ОСНОВАНО НА ПОЛА.....	8
ХАРАКТЕРНИ ПРИЗНАЦИ НА ЖЕРТВА	10
Признаци, свързани с физическото и психичното здраве	11
Признаци, свързани с взаимоотношенията.....	12
Признаци, свързани с икономическото положение	12
ПРИЧИНИ, ПОРАДИ КОИТО ЖЕРТВИТЕ НЕ СИ ТРЪГВАТ.....	14
ПРИЗНАЦИ, ХАРАКТЕРНИ ЗА НАСИЛНИКА.....	17
ЦИКЪЛ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА	20
ВИДОВЕ НАСИЛИЕ.....	22
ПОСЛЕДСТВИЯ.....	24
ЕФЕКТ ОТ НАСИЛИЕТО ВЪРХУ ОСТАНАЛИТЕ	28
МИТОВЕ И ФАКТИ	30
СЪВЕТИ КЪМ РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ	33
ЩАДЯЩО ЖЕРТВАТА РАЗСЛЕДВАНЕ	36
Как да се отнасяме с жертва, която се явява в полицията, за да докладва за престъпление срещу нея?	36
Техники за работа с жертвата.....	38
Съвети относно разпитването на жертвата	39
Съвети за полицейските служители	40
ЛИТЕРАТУРА	44

ВЪВЕДЕНИЕ

В рамките на проекта „Подобряване на подкрепата за жертвите по време на наказателни производства: обучение за борба с трафика на хора за служителите от системата на наказателното правораздаване” на 9 и 10 април 2014г. в Талин се проведе обучителен курс, по време на който бяха разгледани жертвите на домашно насилие и трафик на хора, както и съответното международно законодателство. Като продукт от обучението беше изготвен учебен материал за специалистите, които се срещат в своята работа с жертви на трафик на хора и на домашно насилие.

Обучителният материал включва слайдове, посветени на трафика на хора и домашното насилие, придружени с обяснения. Учебният материал е за двудневен обучителен курс.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ?

В Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие се дава следното определение за домашно насилие: домашно насилие“ означава всички актове на физическо, сексуално, психологическо или икономическо насилие, които се случват в семейството или в домакинството, или между бивши или настоящи съпрузи или партньори, независимо дали извършителят живее или е живял заедно с жертвата.

Домашното насилие включва следните ситуации:

- насилие, насочено срещу настоящ/ бивш партньор в съжителство или съпруг/ съпруга, наричано по-нататък насилие над интимния партньор,
- насилие над деца,
- насилие над родители (баба/дядо),
- насилие между братя / сестри.

Определението за домашно насилие не определя мястото на инцидента. Инцидент, свързан с насилие, може да се случи в дома на жертвата, в дома на извършителя или извън дома, например на улицата, в жилището на някой друг или на друго място.

Насилие над интимния партньор е деяние, извършено от настоящ или бивш съпруг/а, лице, с което жертвата е в съжителство, или партньор, което деяние включва контролиране на поведението, психологическо, физическо или икономическо насилие или принуждаване към

сексуална близост и може да причини на жертвата психични увреждания или физическа болка. Насилието може да продължи след като взаимоотношенията са приключили, следователно местожителството на жертвата и на извършителя не е определящо.

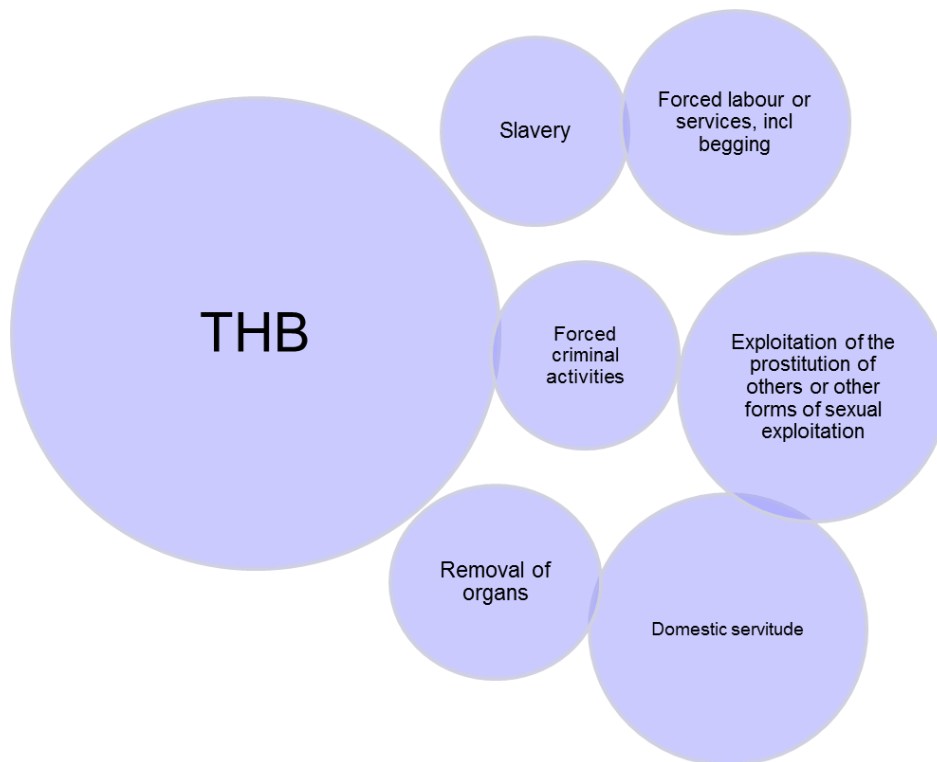
Насилие над жени означава нарушение на правата на човека и форма на дискриминация срещу жените и означава всички актове на насилие, основано на пола, които водят или е вероятно да доведат до физически, сексуални, психологически или икономически увреждания или страдание за жените, включително заплахи за такива актове, принуда или произволно лишаване от свобода, независимо дали това се случва в обществения или в личния живот.

5

Насилие над деца означава физическо, психологическо или сексуално насилие, небрежно или лошо отношение към дете под 18 години, което може да изложи на риск здравето и благосъстоянието на детето и е извършено от лице, което отговаря за благосъстоянието на детето. Случаите, в които дете е свидетел на насилие между родителите или други членове на семейството, също трябва да се считат за случаи на насилие над деца.

Насилие над родители означава психологическо, физическо или сексуално насилие, небрежно отношение или изоставяне на родители, ако те не могат да се справят сами, извършено от техните непълнолетни или пълнолетни деца.

ТРАФИК НА ХОРА

ТРАФИК НА ХОРА

- 1) Робство
Принудителен труд или услуги, вкл. Просия
- 2) Принудителни криминални действия
Експлоатация на други лица с цел проституция или други форми на сексуална експлоатация
- 3) Вземане на органи
Принудително подчинение в домашни условия

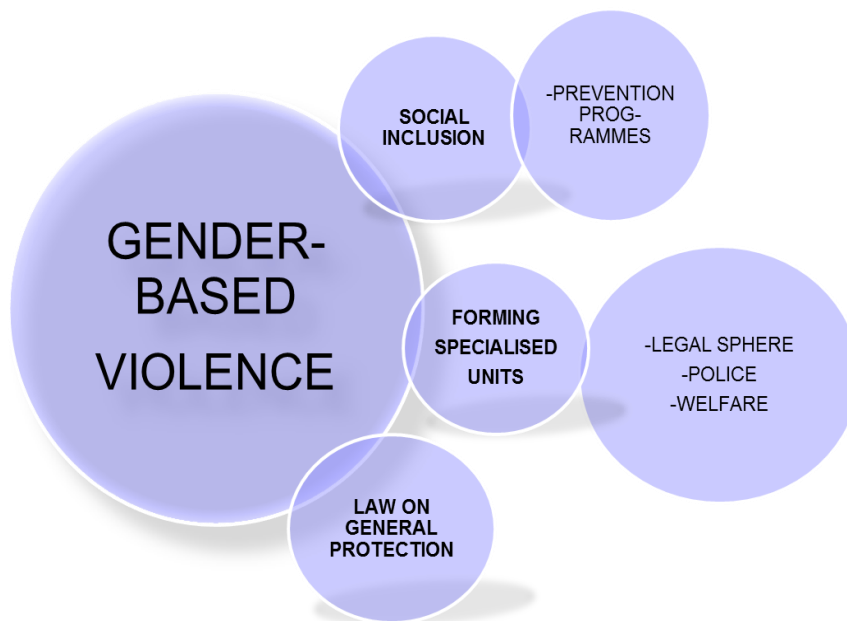
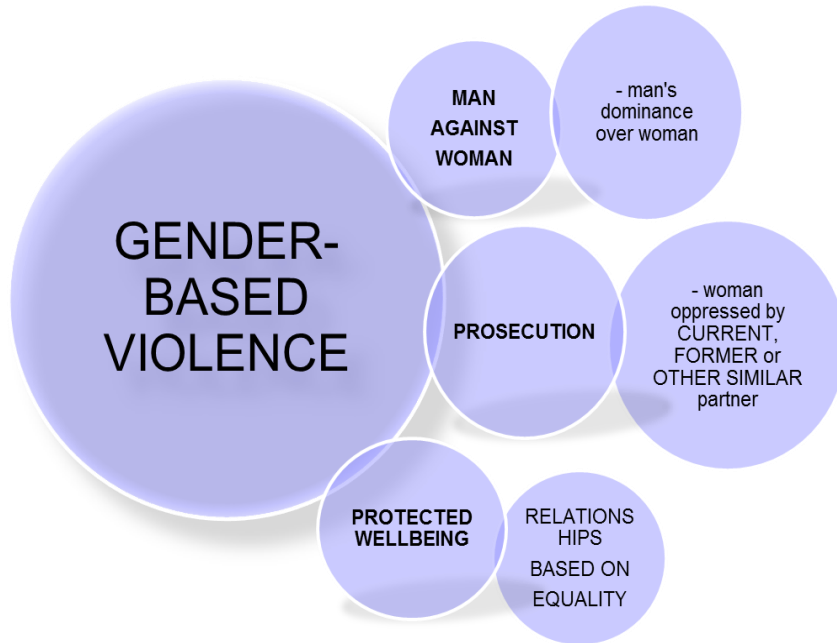
Най-често срещаните заблуди за трафика на хора¹:

- **Трафикът на хора не представлява риск за нормалните хора като мен и приятелите ми.** „Приятните хора”, „редовните хора” някак си е изключено да имат неправилни или насилнически семейни отношения. Приема се, че насилие може да има само при бедни, безработни и прекаляващи с алкохола хора, т.нар. асоциални семейства.

¹Наръчник на Международната организация по миграция (IOM): http://sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Sooline_vordoiguslikkus/Inimkaubandus_ja_prostitutioon/inimkaubanduse_ennetamine_metodoloogia_tooks_noortega.pdf

- **Жертвите сами са се вкарали в трафика на хора, защото са били прекалено наивни.**
- **Трафикантът може да бъде разпознат, той изглежда и се държи като престъпник.**
- **Може да се вярва на предложения за работа, идващи от познати.**
- **Можете да научите езика и обичаите на страната на дестинация за няколко месеца на място, ако се налага. Положителното отношение и знаенето на английски език не е достатъчно като начало.**
- **Не ви е необходимо разрешително за работа и трудов договор, ако работите в чужбина само за кратък период от време.**
- **В социална държава лесно се изкарва доход.**

НАСИЛИЕ, ОСНОВАНО НА ПОЛА

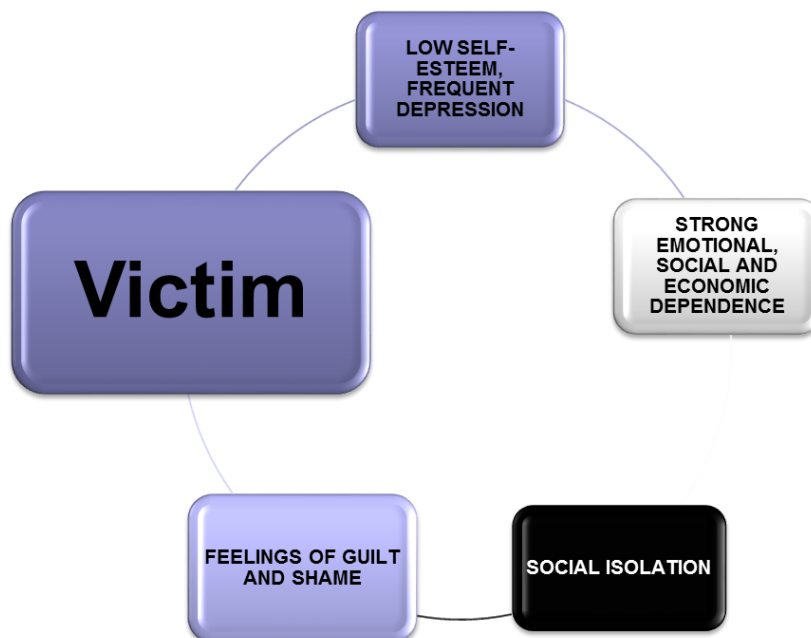
Насилие, основано на пола е насиле, насочено срещу лице поради неговия пол, полова идентичност или полово самоопределение, или което засяга по непропорционален начин лица от даден пол. То може да води до физически, сексуални, емоционални или психологически вреди, или до икономически загуби за жертвата.² Насилието, основано на

² Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета

пола, отразява и засилва неравенството между мъжете и жените и включва насилие в рамките на близки взаимоотношения, сексуално насилие (включително изнасилване, сексуално нападение и тормоз), трафик на хора, робство и различни форми на вредни практики като принудителни бракове, генитално осакатяване на жени и т.нар. „престъпления на честта”.³

³ Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета

ХАРАКТЕРНИ ПРИЗНАЦИ НА ЖЕРТВА

По-долу е даден списък с показатели, които са особено характерни за жените, жертви на насилие.

Ниска самооценка – постоянното насилие, унижаване и обвиняване значително понижава самооценката на жената и чувството за собственото аз. Жертвата може да чувства, че не заслужава нищо и не може да свърши нищо. Загубата на вяра в себе си и чувството за малощност намаляват волята на жертвата да действа, способността ѝ да оцени адекватно насилието, на което е станала обект и да намери изход от положението.

Чувство на вина и срам – насилието кара жертвата да се чувства виновна и засрамена. Тези чувства се засилват от това, че партньорът обвинява нея. Чувството за вина кара жертвата да смята, че тя е отговорна за насилието. Чувството за вина и срам намалява готовността на жертвата да говори за инцидента и да потърси помощ.

Страх – Преживяното насилие кара жертвата да чувства страх. Повтарящото се насилие превръща чувството на страх в постоянно, т.е. жертвата може да се страхува дори когато партньорът ѝ не проявява пряко насилие или изобщо отсъства от дома. Например жертвата може да се страхува силно, ако извършителят остане извън дома необичайно дълго вечерта, върне се пиян, блъсне вратата при влизане или ако самата жена изпусне ваза или яденето ѝ загори. При продължително съжителство с присъствие на насилие жертвата се научава да забелязва признаци, които „могат да задействат” реакция на насилие от страна на партньора. Забелязването на такива признаци е сигнал за опасност за жертвата, който отключва у нея страх и дори пристъп на паника.

Отбранителни реакции – Неколкократно преживяното насилие кара жертвата инстинктивно да има отбранителни реакции. Например ако по време на разговор събеседникът повиши тон или направи внезапно движение, жената може да се свие или да вдигне ръце към лицето си.

Прекалено голяма готовност за приспособяване и потискане на собствените желания и потребности – При връзка, изпълнена с насилие, жертвата се опитва да избегне ситуации, които могат да обезпокоят насилника и да го накарат да прояви насилие. Жертвата се надява (а насилникът често изразява мнението) че ако действа според очакванията на насилника, той няма да прибегне до насилие. Затова жертвата се опитва да се приспособи към изискванията на насилника, пренебрегва собствените си интереси и заличава собственото си аз. Този вид поведение може да се прехвърли и върху други дейности и взаимоотношения извън дома.

11

Затваряне в себе си, личностни изменения – Проявите на насилие от страна на партньора и контролиращият и изолиращ начин, по който се отнася с жената я кара да се затвори в себе си и да внимава при разговори с други хора (включително приятели и познати) и дори да ги избягва.

Отрицателни преживявания в детството и/или в предишна интимна връзка – Много жертви са били свидетели на насилие между родителите им или самите те са били обект на насилие в детството си. Студената и дори открито антагонистичната връзка на родителите може да се отрази на интимните отношения на жертвата. Проявите на насилие и стремеж на подчиняване от единия родител спрямо другия може да научи жертвата, че нейният пол всъщност е предопределен да се подчинява на мъжете и че насилието на мъжете над жертвите е оправдано, ако жената сгреша. Възможно е проявите на насилие над майката да означава за дъщерите ѝ, че те трябва да се подчиняват на желанията на съпрузите си и да се въздържат да спорят с тях. Ролята на жертва на насилие се подсилва от претърпяното насилие в различни интимни връзки.

Извиняване или оправдаване на поведението на извършителя, отричане на насилието – Аналогично на извършителя, самите жертви на насилие също са склонни да оправдават насилствените действия на своите партньори. Жертвите могат да наричат по напълно различен начин претърпяното насилие, с имена, които силно прикриват действителния смисъл и сериозност на това, което се преиначава (например удрянето или ритането се нарича „наказание”, „силно ядосан”). Жертвите чувстват, че са отговорни и виновни за инцидента; те могат също така да търсят навън причините за проявеното от техните партньори насилие (например „лоши приятели” и алкохол). Промяната на смисъла на насилието, неговото извиняване или омаловажаването на последствията от него действат като стратегии за справяне, които жертвите са склонни да използват в случай на продължително насилие. При безнадеждна и очевидно безкрайна ситуация за жертвата може да е по-„самосъхраняващо” да мисли за насилието и агресията на партньора като за не толкова отрицателни, вместо да погледне истината в очите.

Признаци, свързани с физическото и психичното здраве

- Преки физически наранявания (рани, синини, счупени кости, изкълчвания, счупени зъби, вътрешни наранявания и др.);
- Проблеми с вниманието, трудности с концентрацията (например жертвата не може да изпълни работните си задължения за оптимално време, прави грешки);

- Болки, затруднено движение;
- Прикрива синини и други наранявания с грим или облекло, твърди, че се дължат на падане или някаква друга неясна причина;
- В по-дългосрочен план възникват здравословни проблеми, често боледуване (високо кръвно, чести главоболия, болки в корема и гърба, хронични и/или прогресиращи заболявания);
- Често изпитване на отрицателни чувства (тъга, апатия, безполезност, вина, тревога, отчаяние и др.);
- Чувство, че *полудява*;
- Проблеми със съня, психосоматични симптоми, проблеми с храненето;
- Пристъпи на паника;
- Изолация;
- Депресивен характер или диагностицирана депресия (дълбока, хронична депресия);
- Нежелана бременност (забременяването на жената може да бъде съзнателно желание на извършителя с цел да засили нейната връзка с него),
- Спонтанни аборти;
- Понижен интерес към секса;
- Загуба на желание за живот, мисли и опити за самоубийство.

Признаци, свързани с взаимоотношенията

- Загуба на уважение и почитание в очите на децата (особено ако бащата омаловажава майката в тяхно присъствие или ако им обръща внимание, когато майката не е в състояние да направи това поради нараняванията си или емоционалния срив, причинен от насилието);
- Неспособност за полагане на достатъчно грижи за децата;
- Агресивност към децата (обидена или емоционално раздразнена в резултат на насилието, жената може да крещи на децата или да се разправя физически с тях и да ги удря);
- Избягване на разговори с роднини, приятели и познати (мъжът забранява на жената да говори с тях или постоянно омаловажава нейните роднини / приятели и не одобрява общуването с тях, жената се страхува или срамува да признае наличието на насилие);
- Изоставя своите хобита или обичайните си начини на отдих;
- Недоверие към непознати (по-специално мъже).

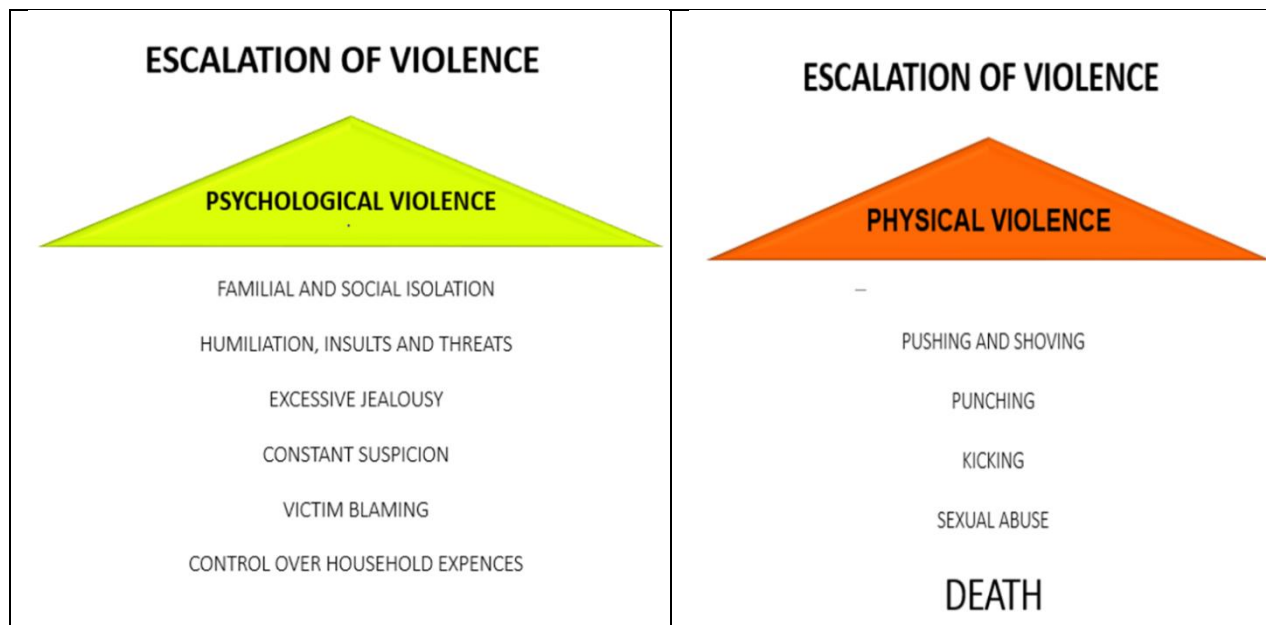
Признаци, свързани с икономическото положение

- Икономическата зависимост от извършителя може да произтича от ситуацията (малки деца, безработица и др.) или да е предизвикана от мъжа (той отнема парите от жената, ограничава финансовите ѝ операции, не плаща издръжка, забранява или пречи на жената да работи);
- Извършителят уврежда вещите на жертвата;
- Извършителят не плаща на жертвата средства за съществуване;
- При раздяла извършителят не се изнася от жилището, принадлежащо на жертвата;
- Загуба на трудоспособност или загуба на работа поради психологическите и физически последици от насилието (например отпуск по болест заради депресия или наранявания, трудности с концентрацията).

Накратко може да се каже, че продължителното насилие увеличава покорството и уязвимостта на жертвата, а това в съчетание със стереотипните отношения към ролите на половете може да доведе до нова виктимизация (в следващата интимна връзка). Ефектите на различни свързани с насилие инциденти се натрупват във времето. Например симптомите на

по-ранни травми могат да отключат много по-екстремни емоционални реакции при по-късни случаи на насилие, като правят жертвата още по безпомощна и беззащитна срещу следващи случаи на насилие. Продължителното насилие над интимния партньор е разрушително за здравето и може да постави жертвата в зависимост от партньора насилник – поради лошо здраве или икономически затруднения жертвата чувства, че е неспособна да се справи самостоятелно, особено ако самооценката ѝ е много ниска и липсва подкрепяща социална мрежа. Така жертвата може да остане в затворения кръг на насилие дълги години (и даже до живот).

ПРИЧИНИ, ПОРАДИ КОИТО ЖЕРТВИТЕ НЕ СИ ТРЪГВАТ

Да напуснеш съпруг/а или партньор, който проявява насилие е много по-трудно, отколкото му се струва на човек, който е извън връзката или никога не е бил обект на насилие. Ето защо е погрешно да се упреква жертвата, че е останала в изпълнената с насилие връзка. Също така жертвата може да не желае или да не може (веднага) да прекрати връзката. При особено изострена ситуация жертвата може изобщо да е неспособна да вземе такова сериозно решение. По-долу е представен списък на причините, които могат да препятстват жертвата на насилие да потърси помощ, да говори за случилото се и да напусне връзката:

- Страх и чувство за опасност. Жертвата се страхува, че партньорът може да я потърси след прекратяването на отношенията и за отмъщение да прояви още по-голямо насилие.
- Партньорът, който проявява насилие, заплашва да убие себе си, жертвата и даже децата.
- Жертвата се страхува, че партньорът може да ѝ отнеме децата, да започне да ги манипулира или да ги нарани по друг начин.
- Жертвата може да се страхува от заклеимяване. Тя може да се страхува, че останалите хора, включително специалистите, няма да повярват на разказите ѝ за насилието или че може да обвинят нея за това.
- Жертвата може да бъде емоционално привлечена от партньора независимо от проявите му на насилие. Партньорът се възприема като лице, в което тя се е влюбила и с което е преживяла хубави неща.
- Жертвата може да смята, че партньорът ще се промени и повече няма да прибегва до насилие.
- Ограничени материални средства и трудности при справянето с живота (заедно с децата).

- Имуществени / юридически връзки (например общи заеми, жилище и др.). Например прекратяването на дадена връзка може да е сложно за жертвата, защото ако общото жилище бъде присъдено на нея, тя ще трябва да плати половината от цената му на партньора. Жертвата може да няма толкова пари.
- Инвалидност или здравословни проблеми, поради които жертвата се нуждае от помощта на друго лице, за да се справи с ежедневието.
- Слабо познаване на възможностите за получаване на помощ или необходимите услуги не са на разположение на жертвата (например подслонът е твърде далеч от мястото, където живее или работи, липса на достатъчно парични средства за правна помощ).
- Напускането на жертвата може да бъде възпрепятствано от самия партньор, проявяващ насилие. Например независимо от отрицателното отношение към жертвата от страна на партньора, който я унижава и омаловажава, като цяло той не е мотивиран да прекрати връзката. Партньорът може например пряко или непряко да пречи на жертвата да си тръгне и да получи помощ.

Преките начини за възпрепятстване могат да включват:

- Ограничаване на възможностите за комуникация (например отнемане или счупване на телефона ѝ, ограничаване на достъпа ѝ до компютър);
- Физическа изолация (заклучване на жертвата у дома);
- Отнемане на нейните документи и/ или пари/ банкови карти.

Непреки начини за възпрепятстване могат да включват:

- Ограничаване на самостоятелното ѝ справяне с положението (например затрудняване на жертвата при намирането или ходенето на работа, т.е. сама да печели средствата за издръжката си);
- Разпространяване на лъжи в общността, включително лъжи пред местните държавни длъжностни лица.

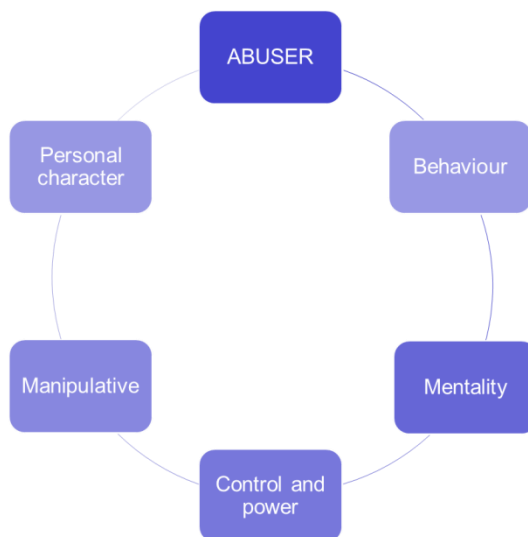
Горният списък на фактори, които възпрепятстват прекратяването на връзката е характерен по-специално за жени, които са станали жертва на насилие. Първо, няколко от факторите в списъка се отнасят до насилие, основано на сила и контрол, а жените са в много по-голяма степен подложени на това в сравнение с мъжете. Второ, общоприетото отношение в нашето общество е, че жената е основната страна, отговорна за запазването на хармонията в семейството и се предполага, че трябва да се подчинява на мъжа.

Мъжете изпитват изключителни затруднения да говорят публично за виктимизацията и да потърсят помощ, защото считат виктимизацията за силно заклеймяващ признак. Мъжете могат да считат говоренето за насилието като признак за собствената им слабост и непригодност. Търпимостта, както и признаването на техните проблеми и на неспособността им да се справят са в сериозно противоречие с общоприетата роля на мъжа. Ето защо мъжете се стесняват да помолят за помощ при проблеми, свързани с насилие, защото се страхуват да не изглеждат немъжествени.

ВНИМАНИЕ! Насилието не приключва с прекратяването на връзката! Много често то продължава (по-специално психологическото насилие и контролиращото поведение, но също така и физическото насилие) и след прекратяването на връзката. Има също случаи, в

които проявите на насилие могат да зачестят и да бъдат още по-тежки след прекратяването на връзката.

ПРИЗНАЦИ, ХАРАКТЕРНИ ЗА НАСИЛНИКА

По-долу е представен списък на характеристиките на лице, прибягващо към насилие. Изброените начини на поведение се отнасят преди всичко за инструменталното насилие, към което прибягват предимно мъжете. Признаците описват извършителите във взаимоотношенията им не само с жените, но и с техните деца.

Използване на контролиращ модел на общуване с партньора. Извършителят непрекъснато иска да знае какво прави партньорът, къде ходи, с кого общува или се среща. Извършителят ограничава движението на партньора, например очаква партньорът да се прибира от работа в точно определен час.

Чувство за привилегированост. Извършителят вярва, че има право на определени права и привилегии, които не включват никакви задължения и не се простират върху останалите членове на семейството. Целият живот на семейството се върти около извършителя.

Изкривена представа за себе си. Извършителят може да има егоцентрична, помпозна и романтична представа за себе си. Той не се възприема като насилник и може да не забелязва последствията от насилието си.

Егоцентризъм и слаба способност за съчувствие. Извършителят възприема всичко, което се отнася до него, за значително и важно; той не желае / не може да забележи тревогите, желанията и нуждите на останалите членове на семейството и не счита за важно да се заеме с решаването им.

Нереалистични очаквания и високи изисквания по отношение на поведението на останалите членове на семейството. Извършителят очаква (приема за даденост), че партньорът и останалите членове на семейството ще изпълняват нарежданията му. Неизпълняването на неговите заповеди може да доведе до „наказание”.

Силно чувство за собственост. Извършителят възприема децата и партньора като вид собственост, която притежава, затова очаква от тях да се подчиняват на неговите желания и заповеди.

Смесване на любовта с насилието. Извършителят оправдава използването на насилие с любовта и загрижеността за партньора. Той може да използва твърдения като: „Не бих се разстроил толкова, ако не я обичах толкова много”.

18

Манипулиране. Извършителят може да манипулира партньора, за да контролира нейното поведение, да я обърка или да създаде неблагоприятно (у другите хора) впечатление за нея.

Отричане, оправдаване или извиняване на използването на насилие, омаловажаване на последствията от него. Извършителите са склонни да отричат насилието, да го оправдават (например да обвиняват жертвата за „неправилно” поведение) или да го извиняват с външни фактори (влияние на алкохол, жертвата ги провокира). Те могат също така да считат сериозните последици за нещо маловажно, което не си струва да се споменава.

Укриване и неверни твърдения – предоставяне на другите хора (по-специално роднините) на противоречива информация за действията, изказване на неверни твърдения или укриване на тези действия.

Вменяване на чувство за вина и прехвърляне на отговорността за собственото поведение върху другите – Характерно за извършителя е да кара партньора си да се чувства виновен за нещо или за това, че е направил нещо погрешно, включително за собственото му (неправилно) поведение. Той е склонен да отрича проявеното насилие или да го омаловажава като извинява себе си, обвинява жертвата и търси външни оправдания за инцидента (например под влияние на алкохол, заради натоварения работен ден, безработица, досадни и нахални приятели и др.).

Прекалена ревност – Насилникът се характеризира с прекалена ревност, той може да ревнува дори от приятелите и роднините на партньора. Ревността се изразява в постоянни подозрения, проверки и обвиняване на жената.

Подкопаване на авторитета на родителя ненасилник – Извършителят може да критикува партньора (родителя ненасилник) в присъствието на децата, като казва, че тя не е интелигентна, че е неспособен и лош родител и като я ругае.

Патриархални отношения и традиционни роли на половете – В сравнение с мъжете ненасилници мъжете насилници много по-често вярват, че мъжът е главата на семейството, единственият, който взема решения и доминиращата страна във връзката, докато за жената се предполага, че трябва да се подчинява на заповедите на мъжа.

Двуличие – С непознати, включително длъжностни лица, извършителят може да създаде впечатлението на много вежлив, грижовен и миролюбив човек. Той може също да се държи по напълно различен начин с жената в присъствието на други в сравнение с поведението му у дома.

Накратко може да се каже, че изпитваната от извършителя нужда да контролира, подозира или обвинява жертвата или да чувства ревност е резултат от вътрешното му безпокойство и

липса на самоувереност. На практика извършителите също имат ниска самооценка и изпитват ролеви конфликт, т.е. те се възприемат като несъответстващи на възприетия от обществото идеал за дадено лице или по-скоро на собственото си разбиране за него.

ЦИКЪЛ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА

Ако една жена остане дълго време във връзка, в която има насилие, то може да започне да се повтаря и да стане циклично. Леонора Уокър характеризира случаите на физическо насилие в интимна връзка като три периодично повтарящи се фази. Тя документира **цикъл на насилие** въз основа на интервюта със 120 жени, които са били обект на физическо насилие. Според Уокър всяка фаза може да има различен интензитет и продължителност при различните двойки, но циклите ще се повтарят в дадена връзка и с времето насилието може да ескалира. След като човек стане веднъж жертва на насилие, това увеличава вероятността той да бъде подложен на насилие и в бъдеще.

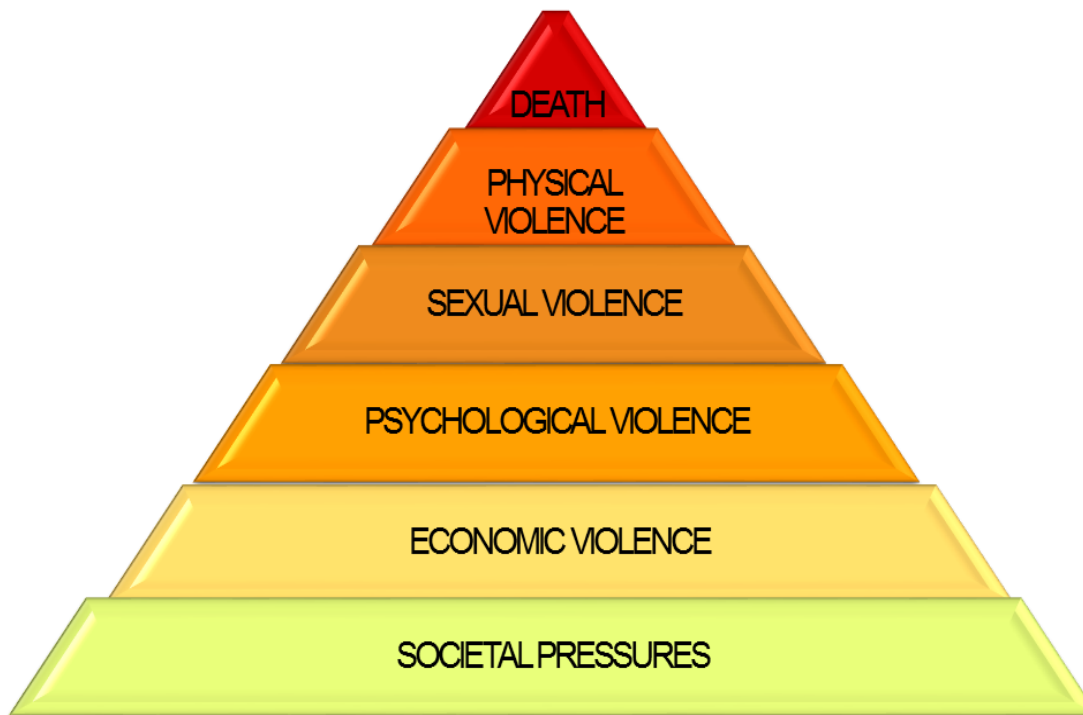
В първата фаза – *натрупване на напрежение* – мъжът обикновено не проявява физическо насилие над жената, но общуването им е изпълнено с напрежение, включващо психологическо насилие, унижение и сплашване. Жената може да има усещането, че върви по острие на бръснач – каквото и да направи, както и да се държи, партньорът е недоволен. Затова жената се опитва да бъде търпелива и да намали проблемите. Мъжът чувства натрупване на напрежение и проявява по-голяма склонност към контрол и доминация, което кара жертвата все повече да се отчуждава.

Във втората фаза – *физическо насилие* или *избухване* – мъжът действа с проява на изключително насилие. Той не е готов или не е способен да контролира собствените си негативни емоции и изпитва краткотрайно отпускане на напрежението. Жената може да получи (сериозни) наранявания, тя е уплашена и отчуждена.

В третата фаза – *съжаление* или *кратък период на сдобряване* – мъжът изпитва угризения и вина, срамува се от поведението си. Той се извинява на жената, опитва се да бъде възможно най-мил и любящ. Поднася цветя на жената, прекарва време с нея, обещава да се промени и да не прибягва към насилие отново. Напрежението между жертвата и извършителя намалява. Двойката дори може да се влюби отново през тази фаза и да се надява, че връзката ще се подобри. В положителните моменти както извършителят така и жертвата могат да отрекат или изопачат случая или свързаните с него подробности. Фазата на кратък период на

сдобряване никога не е сравнима с действителен меден месец в дадена връзка. Тя има за цел да попречи на жената да си тръгне и да я задържи при извършителя. Жената може искрено да вярва, че мъжът ще промени поведението си и че на насилието ще бъде сложен край. През тази фаза мъжът може да бъде най-открит за помощ отвън, тъй като съжалява за инцидента и желае връзката да продължи.

ВИДОВЕ НАСИЛИЕ

Емоционалното насилие (наричано също психологическо насилие) е вербално или невербално нападение, причиняващо емоционална вреда на другото лице и намаляващо чувството му за достойнство. Емоционалното насилие е продължително съзнателно нараняване на другото лице и неговите чувства. Този вид насилие е най-често срещано и обикновено се наблюдава в съчетание с физическо, сексуално и/или икономическо насилие. Жертвите също считат емоционалното насилие за най-разрушително и най-трудно за понасяне. Емоционалното насилие не означава непременно преки обиди или викове. То може да бъде под формата на умело манипулиране и унижение.

По-долу е даден списък на различни начини за емоционално насилие:

- Критикуване и омаловажаване;
- Ругане;
- Обвиняване;
- Унижаване;
- Изплашване или заплашване (включително заплаха за причиняване на болка или убийство);
- Системен контрол (включително над движението, общуването и използването на парични средства);
- Социална изолация (например ограничаване или забраняване на общуването с приятели и роднини или прекарването на времето в почивка и занимание с хоби поради егоистична потребност от власт и контрол);
- Манипулиране;
- Пренебрегване;
- Проява на ревност.

Физическото насилие е съзнателно използване на физическа сила против волята на другото лице, нараняване на другото лице, причиняване на физическа болка и дори смърт. Физическото насилие е най-лесно разпознаваемият вид насилие, защото жертвата има физически наранявания. То включва следните действия:

- Бутане;
- Драскане;
- Сграбчване, разтърсване;
- Замерване с неща;
- Ритане, удряне с ръка или предмет;
- Бой, вкл. с предмет;
- Скубане;
- Задушаване;
- Хапане;
- Отравяне;
- Изгаряне;
- Задържане, връзване;
- Използване на прободно или огнестрелно оръжие.

Сексуално насилие е всяко поведение със сексуално съдържание, използвано за контрол, манипулиране или унижаване на друго лице. Сексуалното насилие във връзки може да бъде по-често срещано, отколкото се предполага. Причината се крие в дългата традиция на патриархалните убеждения, че да живееш в брак или във връзка означава задължително да се подчиняваш на сексуалните желания на партньора. Може да се счита, че е налице случай на сексуално насилие, ако се наблюдават следните явления:

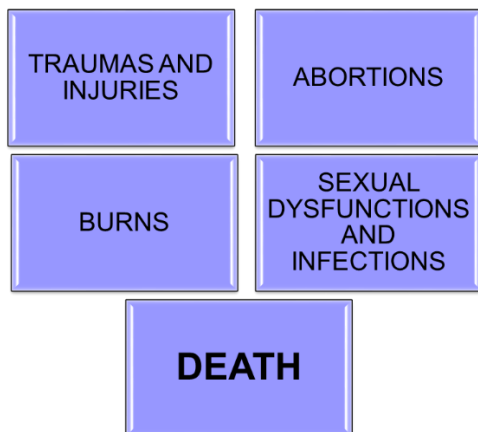
- Нежелано сексуално докосване (опипване) и коментари;
- Принудително съвкупление с партньора;
- Съвкупление с някой друг под принудата на партньора;
- Причиняване на болка в интимните части на тялото (садизъм);
- Изнасилване.

Икономическото насилие означава, че извършителят контролира ползването от партньора на парични средства или материални ресурси, принадлежащи на партньора. Икономическото насилие пречи на партньора да се справя самостоятелно с живота в икономически план и може да го направи зависим от извършителя. За икономическо насилие могат да се считат следните действия:

- Отнемане на парите на партньора;
- Задържане на банковите карти на партньора;
- Постоянно критикуване на покупките, които прави партньорът;
- Ограничаване или препятстване на извършването от партньора на покупки или икономически операции;
- Създаване на ситуация, в която партньорът трябва да моли за парите за покриване на необходимите му разходи;
- Неизплащане на средства за живот;
- Строго и официално контролиране на домакинските разходи (например поставяне на задължение за представяне на касовите бележки и прихващане на разходите);
- Възпрепятстване на партньора да учи или работи;
- Регистриране на съвместно придобита собственост само на името на извършителя;
- Принуждаване на жертвата да участва в незаконни операции, регистрация на фирма или на незаконно придобито имущество на името на жертвата;
- Създаване на дългове.

ПОСЛЕДСТВИЯ

ФИЗИЧЕСКИ:

ПСИХОЛОГИЧЕСКИ:

Психологически травми, причинени от насилие

Психологическата травма е последица от непоносимо, неконтролируемо преживяване, която може да се случи на всеки и често води до изпитване на безпомощност, уязвимост и липса на контрол върху собствения живот.

Остри травматични реакции

Острите травматични реакции са шокови реакции, които могат да траят от няколко часа до няколко дни. Те могат също така да бъдат забавени с един до три дни и да траят от няколко дни до четири – шест седмици. Острите травматични реакции са нормални реакции на травмиращо събитие. Едновременно могат да се наблюдават следните поведение/ симптоми.

Видимо поведение/ симптоми:

Възбуда (двигателна възбуда, крачене нагоре – надолу, неспособност да се стои мирно, кършене на ръцете, плач, враждебно отношение и поведение). Конверсия (загуба на глас, повръщане, болка и главоболие, бучка в гърлото, замаяност). Спокойствие, апатия и пасивност или ступор (неподвижност, сякаш не забелязва нищо около себе си). Нерационално поведение (кикот, непрекъснат смях). Разумно поведение, придружено с пълно отричане на психологическия ефект на насилието (например разказва спокойно за това как е изнасилена).

25

Емоционални/ когнитивни симптоми:

Тревожност, паника, объркване, онемяване, неверие („Това не може да е истина“), празни места в паметта, нарушена способност за разсъждаване/ функциониране, изкривено възприятие за време, загуба на чувства (вцепенен от уплаха), депресия, чувство за негодност и безполезност, вина, срам, дезориентация, чувство за отделяне от тялото, халюцинации.

Продължителни симптоми / ПТС (посттравматичен стрес)

Продължителните симптоми са признаци и изменения в индивидуалното поведение, емоции, взаимоотношения, социален живот, личностни характеристики, житейска ситуация и/или здравословно състояние.

Острите травматични реакции и продължителните симптоми могат да бъдат смесени (например в спешните отделения).

ПТС (посттравматичният стрес) е медицинската диагноза за продължителните симптоми, причинени от повтарящи се събития, които включват заплашване със смърт, сериозно телесно нараняване или заплаха за телесната неприкосновеност. Повтарящите се нападения, физическата близост до източника на стрес (=извършителя) и възприемането на събитията като неконтролируеми или непредсказуеми увеличават риска от развиване на ПТС.

Други травмиращи ситуации също могат да генерират ПТС (например вземането като заложник, мъчението, изнасилването, отвлечането, ограбването).

ПТС може да бъде особено силен или продължителен когато източникът на стрес е човешко същество (а не природно бедствие).

Изключително големият стрес засяга жертвите по много начини: соматични, емоционални, когнитивни, поведенчески и свързани с отношенията. Той може да доведе до разнообразни психични заболявания като асоциализиране, проблеми с храненето, злоупотреба с наркотици и саморазрушително поведение (Dutton 1995; van der Kolk *et al.* 1996). Въпреки това развиването на ПТС е сложен процес:

Травматичните реакции не водят непременно до психични смущения (модел на заболяване), но много жени, станали жертва на насилие, страдат от тежки симптоми, известни като ПТС.

ПТС е резултат от чувството, че се намиращ в капан поради постоянния контрол от страна на извършителя. Той кара жертвата да мисли, че ситуацията е невъзможно да бъде променена.

Симптомите на ПТС трябва да бъдат разглеждани като нормална човешка реакция на непосилни за психиката, тялото и обществото преживявания (вътреличностни и институционални травми).

Различните стратегии за справяне значително намаляват последствията от травмата.

Емоционални / когнитивни симптоми:

Страхливо поведение/ постоянно нащрек/ реакция на задъхване, липса на интерес към нещата/ депресия, прекомерна зависимост или изолация, враждебност, раздразнителност или изблици на гняв, бърза смяна на настроението/ склонност към рязко противоположни емоции, чувство за самота/различност/заклеймяване, чувство за нанесена трайна вреда (съкратена перспектива за бъдещето), тревожност/ чувство, че си в капан, загуба на чувства/"замръзнало аз", проблеми със съня: трудно заспиване или трудности с продължителното спане, безсъние, кошмари, засилено приемане /зависимост от лекарства/ алкохол, склонност към самоубийство (мисли/опити/извършени самоубийства).

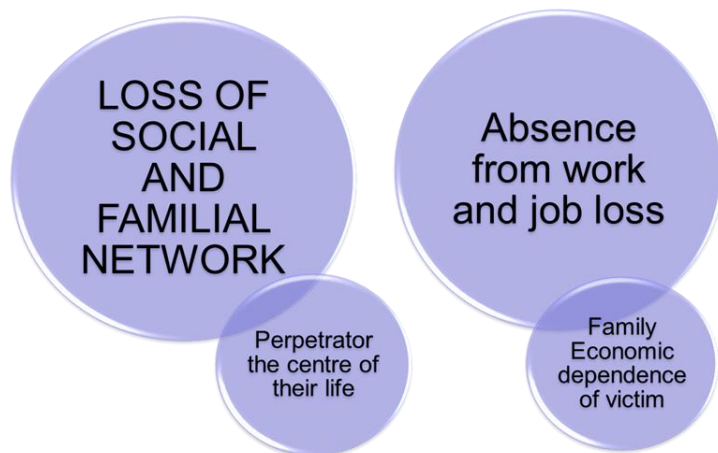
Поведенчески симптоми:

Загуба на връзка с роднините, приятелите, слабо или никакво участие в обществения живот/хоби/винаги трябва да бърза за вкъщи, пасивно/ подчинено поведение, отмятане от решения, забравяне на срещи, оттегляне и изолация, избягване на ситуации/места/разговори, свързани с травмата, трудности с концентрацията върху неща (например книги, телевизия), лоша реакция като родител, насилие над деца.

Соматични симптоми/ заболявания:

Необяснени физически симптоми: болки (например главоболие), свръхнапрегнатост, болки в стомаха/ язва, раздразнено дебело черво, менструални проблеми, болки в гърдите/ сърдечната област / аритмия/инфаркт, затруднено дишане/ астматични симптоми/ астма, проблеми с храненето, загуба на апетит/ тегло, прекалено ядене/ сериозно затлъстяване.

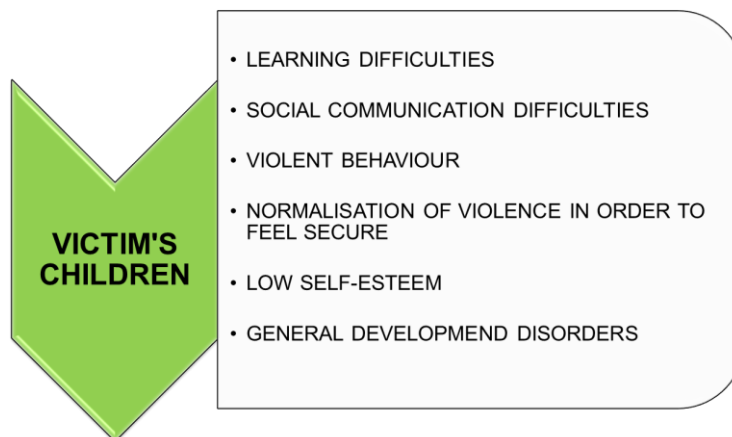
СОЦИАЛНИ ПОСЛЕДСТВИЯ:

Ефектът от травмата е такъв, че за жертвата е изключително трудно да напусне партньора насилник. Постепенно прогресиращите прояви на насилие, лошото отношение, сплашването

и заплахите, които водят до травматична връзка – играят съществена роля. Централните елементи в травматичната връзка са използването на власт и контрол и цикълът на насилието.

ЕФЕКТ ОТ НАСИЛИЕТО ВЪРХУ ОСТАНАЛИТЕ

Ефект от насилието върху децата

Все повече в литературата се говори за това, че децата, изложени на домашно насилие, е вероятно да изпитват широко разнообразие от затруднения в сравнение с техните връстници. Тези затруднения могат да бъдат групирани в три основни категории:

- **Поведенчески, социални и емоционални проблеми.** Децата в семейства, където има домашно насилие, са по-склонни от другите деца да проявяват агресивно и антисоциално поведение или да бъдат депресирани и тревожни. Други изследователи са установили високи нива на гняв, враждебност, противопоставяне и неподчинение, страх и затваряне в себе си, лоши отношения с връстниците, братята и сестрите, лоши социални отношения, ниска самооценка.
- **Когнитивни проблеми и проблеми, свързани с отношението.** Децата, изложени на домашно насилие, е по-вероятно да срещат трудности в училище и да имат по-ниски показатели за техните вербални, двигателни и когнитивни умения. Други проблеми, установени в хода на изследването, са забавеното когнитивно развитие, липсата на умения за решаване на конфликти, ограничените умения за решаване на проблеми, пронасилствените отношения и вярата в строги стереотипи по отношение на половете и в привилегироваността на мъжете.
- **Продължителни проблеми.** Изследването показва, че мъжете, изложени на домашно насилие като деца, е по-вероятно да проявяват домашно насилие като възрастни; аналогично, жените е по-вероятно да бъдат жертви. Установени са също по-високи нива на депресия и травматични симптоми като възрастни. Излагането на домашно насилие е също така едно от няколко неблагоприятни преживявания от детството (НПД), за които е доказано, че допринасят за преждевременна смърт и са също така рискови фактори за много от най-често срещаните причини за смърт.

Независимо от тези отрезвяващи констатации, не всички деца, изложени на домашно насилие ще преживеят такива отрицателни ефекти. Нивата на рис и реакции на домашно насилие при

децата съществува в континуум; някои деца показват огромна устойчивост, докато други проявяват признаци на значително затруднение в приспособяването. Защитните фактори като социална компетентност, интелигентност, висока самооценка, екстровеертен характер, силна връзка с братята и сестрите и с връстниците и подкрепящите взаимоотношения с възрастен (по-специално с родителя ненасилник) могат да помогнат да бъдат защитени децата от неблагоприятните ефекти, свързани с излагането на домашно насилие.

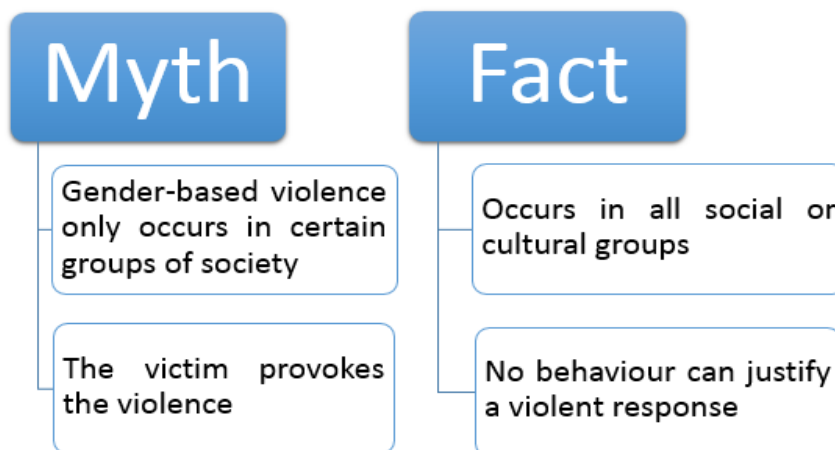
Допълнителни фактори, които влияят на въздействието на домашното насилие върху децата:

- **Характер на насилието.** Децата, които са свидетели на чести случаи на тежки форми на насилие или не са свидетели на това как възрастните, които се грижат за тях, решават конфликти, могат да изпитат по-сериозни сътресения в сравнение с децата, които са свидетели на по-редки случаи на физическо насилие и виждат моменти на положително взаимодействие между възрастните, които се грижат за тях.
- **Възраст на детето.** По-малките деца очевидно проявяват по-високи нива на емоционално и психологическо сътресение в сравнение с по-големите деца. Различията, свързани с възрастта, могат да са резултат от по-пълно развитите когнитивни способности на по-големите деца да разбират насилието и да избират различни стратегии за справяне, които да облекчат разстройващите симптоми.
- **Изминалото време след излагането на насилие.** Децата често имат по-силни нива на тревожност и страх непосредствено след случая на насилие. С изминаването на повече време след случая на насилие при децата се наблюдават по-малко видими ефекти.
- **Пол.** Като цяло момчетата проявяват по-външно ориентирано поведение (например агресия и перчене), докато момичетата проявяват по-вътрешно ориентирано поведение (например затваряне в себе си и депресия).
- **Наличие на физическо или сексуално насилие над детето.** Деца които са станали свидетели на домашно насилие и над които е упражнено физическо насилие, са в по-голям риск от лошо емоционално и психологическо приспособяване в сравнение с децата, които са били свидетели на насилие, но над тях не е упражнено такова.

Цялостната оценка на преживяванията на децата и техните травматични симптоми, както и на наличните защитни фактори следва да служи като основа за вземане на решения относно видовете услуги и интервенции, необходими за отделните деца и семейства, преживяващи насилие.

МИТОВЕ И ФАКТИ

MYTHS AND FACTS

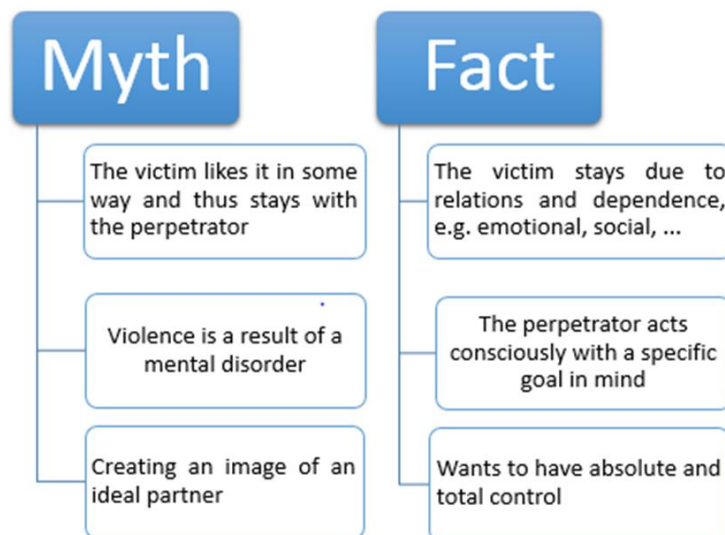

Жертвата провокира насилието! Жертвата (жена, дете, възрастен член на семейството) често е обвинявана, че с поведението си е провокирала насилието и извършителя, така че той е загубил контрол.

Жертвата си го е заслужила! Този мит се основава на убеждението, че членът на семейството, който има повече власт може така или иначе да оценява поведението на останалите членове на семейството и да ги наказва за „лошо” поведение. Това е често използван мит за оправдаване побоя на съпругата и насилието над децата. Например един мъж може да оправдае това, че е ударил жена, като каже, че тя се е държала „неправилно”. Родител може също така да смята, че телесното наказание на детето е родителско задължение. Истина е, че родителят трябва да реагира адекватно на действията на детето, но не трябва да се забравя, че дисциплинирането на детето не трябва никога да го унижава или да му причинява страдание. Да се обвинява жертвата означава да се оправдава насилието, защото така отговорността се поставя върху този, който страда. Никакво поведение на жертвата не може да оправдае използването на насилие.

Това е въпрос, който се решава в семейството. Чувството за неприкосновеност на семейството и схващането че „Моят дом е моята крепост” са факторите, които може би най-силно препятстват разкриването на домашното насилие. Но неприкосновеността на дома и семейството е валидна, само когато не се нарушава доверието в семейството, че то ще подкрепя и ще се грижи за близките. Взаимоотношенията в семейството трябва да съответстват на ценностите, нормите и традициите, характерни за обществото. В противен случай това става социален проблем, който изисква интервенция.

MYTHS AND FACTS

Той просто си е такъв избухлив (невъздържан) мъж / човек. Насилническото поведение се оправдава с характера на лицето (например избухливост), който не може да бъде променен по никакъв начин. Всъщност има начини да се намали насилието.

В редовните семейства няма домашно насилие. За „приятните хора”, „редовните хора” по някакъв начин се изключва възможността да имат неправилни или свързани с насилие семейни отношения. Предполага се, че насилие може да има само в семейства, където има бедни, безработни и прекаляващи с пиенето хора, т.нар. асоциални семейства. Поради това признаците за домашно насилие могат да останат незабелязани. Въпреки това специалистите от всякакви области се срещат с различни хора и един от начините за разкриване на домашното насилие е да се пита всеки дали някой от близките (партньорът, родител, дете и др.) проявява насилие към него. Това е знак за желание да се помогне. Жертвата на домашно насилие може да отрече наличието на такова и да отговори отрицателно. Все пак системата показва на жертвата, че помощ има.

Домашното насилие е срамно. Хората често се срамуват, че в тяхната общност или институция е имало инцидент („такова нещо на нашата улица”), който хвърля сянка върху доброто име на общността или институцията. Така общността или институцията могат да имат противоречива роля в разкриването на домашното насилие и подкрепата за участниците. От една страна хората в дадена общност живеят в по-голяма близост, често от няколко поколения, и това поражда у тях специално чувство на подкрепа и оказване на помощ един на друг и вероятно по-малка нужда от външна помощ от социални работници. Но от друга страна същата тази по-голяма близост може да доведе до ситуация, в която хората не желаят да забележат домашното насилие, което се случва и могат дори да се опитат да скрият инцидентите, защото разкриването им е свързано с голям срам. Същият този начин на мислене пречи на жертвите и на извършителите да потърсят помощ сами. Грижейки се за честта и репутацията на общността, трябва да се проявява грижа и за хората, съставляващи общността, като се реагира на признаци за домашно насилие.

Това се случва в семейството, винаги е било така. Общността може да е свикнала да счита насилническото поведение за нещо, което е характерно за някого. Фактът, че е имало насилие и преди между членовете на същото семейство, не означава автоматично, че то трябва да бъде толерирано днес. Сега ние знаем за вредните ефекти на домашното насилие върху членовете на семейството, затова трябва да реагираме. В същото време, както извършителят, така и жертвата може да не са в състояние да разберат, че нещо не е наред, защото като деца са виждали използването на насилие в семейните взаимоотношения. Този вид увековечаване на насилието може да бъде спряно като се действа сега, като се даде ясен сигнал както на жертвата, така и на извършителя, че това не е приемливо поведение.

Само прекъсването на връзката може да спре насилническите взаимоотношения в семейството. Статистиката показва, че разводът не спира насилието. Бившият съпруг/съжител може да продължи да използва насилие над партньора и то може да бъде още по-силно и опасно. Това е съвсем логично в случаите на инструментално насилие, когато извършителят гледа на връзката като на начин да упражнява власт.

СЪВЕТИ КЪМ РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ

Различните изследвания на виктимизацията показват, че едва половината от жертвите на домашно насилие съобщават в полицията за най-новият случай на домашно насилие, на което са били подложени. Съвсем малко по-голям процент (59 процента) са докладвали на полицията поне един от предишните си случаи на виктимизация.

Най-често срещаните причини да не се съобщава в полицията за домашното насилие са страхът от отмъщение или ново насилие от страна на извършителя, чувството за срам или неудобство, убеждението, че инцидентът е твърде тривиален или без значение.

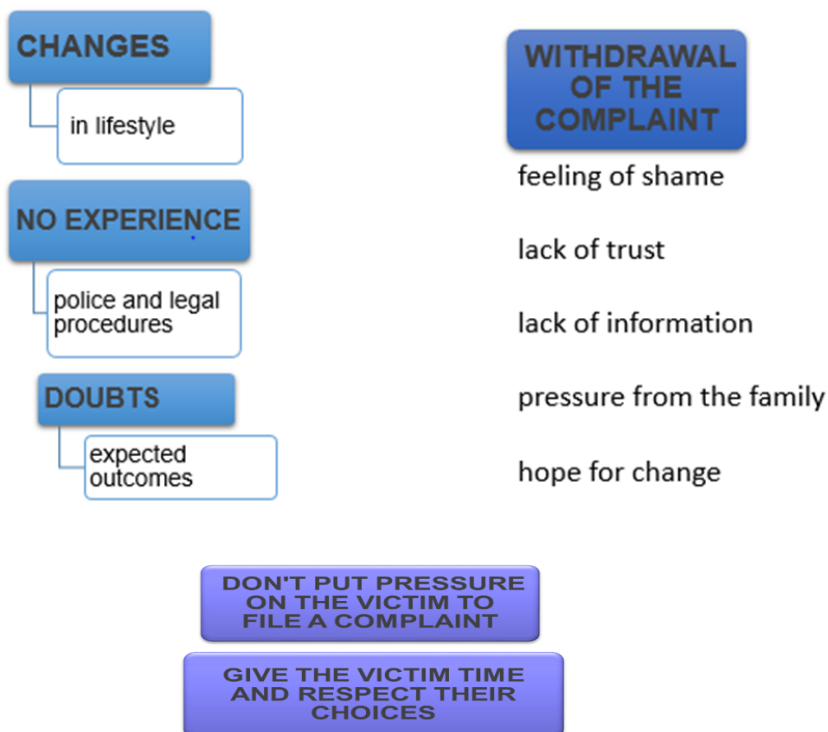
Една от 10 жертви заявява, че не е съобщила за последния инцидент, защото преди това е имала разочароващ опит с полицията, малко по-малък брой не са съобщили, защото смятат, че полицията няма да иска да направи нищо по въпроса с насилието.

Когато жертвите, които не са отишли в полицията, били попитани има ли изобщо нещо, което би улеснило отиването им в полицията и кое е то, почти 1 на всеки 5 от тях заявяват, че ако полицията проявява по-голямо разбиране и действа по-проактивно при решаването на всички видове случаи на домашно насилие, това би направило отиването в полицията по-лесно за тях.

Независимо че много жертви не съобщават в полицията за последния случай на насилие над тях, почти 2/3 от респондентите заявяват, че са доволни, че не са съобщили за насилието. Трите основни причини, които тези жертви посочват за удовлетвореността си от решението да не съобщават за насилието, са (1) това означава, че не е провокирано ново насилие от страна на извършителя, (2) успели са да се справят със ситуацията сами и не се е наложило да се справят с неудобството от нахлуването на полицията в личния им живот и (3) избегнали са допълнителния стрес, свързан със съобщаването в полицията.

Макар че някои жертви са доволни, че не са съобщили за инцидента в полицията, почти една на всеки три жертви заявява, че, връщайки се назад, би искала да е потърсила помощ от полицията или от друга професионална служба по-рано, а много от тях биха искали да са прекратили връзката по-рано.

REPORTING IS NOT EASY

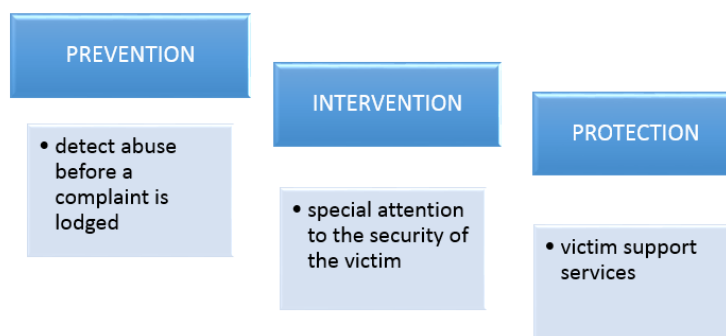
Интервюиращият трябва да има достатъчно търпение, време и чувство за съпричастност. Интервюто трябва да се проведе на спокойно място, където никой няма да ви обезпокои. Интервюиращият трябва да бъде готов да окажа помощ – както незабавно при кризисна ситуация, така и по-късно, след интервюто, за облекчаване на травмата.

10 важни принципа за безопасни и етични интервюта:

- 1) Не влошавайте нещата. Всеки момент от разговора трябва да бъде максимално безопасен за лицето, нуждаещо се от помощ. Интервюто не трябва да влошава положението.
- 2) Проявете компетентност, когато говорите за проблема, свързан с трафика на хора и не забравяйте възможните рискове. Когато се подготвяте за интервю, винаги дръжте сметка за възможните рискови фактори във всеки конкретен случай.
- 3) Подгответе достоверна и вярна информация – не давайте обещания, които не можете да изпълните. Бъдете готови да обясните правата на човека в нужда и социалните служби, които биха могли да му помогнат да говори за своето здраве и безопасност и да предоставите информацията, която той иска да получи, на разбираем за него език.
- 4) Бъдете отговорни и внимателни, когато избирате преводачи и други хора, които ще работят заедно с вас. Вие отговаряте за правилния избор и за инструктирането на хората, които ще ви сътрудничат.

- 5) Спазвайте принципите за анонимност и конфиденциалност. Това започва с подготовката на интервюто и завършва с публикуването на материала.
- 6) Получете съгласието на лицето да бъде интервюирано. Уверете се, че то е съгласно да ви сътрудничи, знае целта на интервюто, познава своите права, правото да прекъсне интервюто, ако е необходимо, и правото да изрази желанията си относно използването на предоставената от него информация.
- 7) Изслушайте мнението на всяко интервюирано лице за неговото положение и рисковете и зачитайте това мнение. Не забравяйте, че положението на всяко лице в нужда е много индивидуално. Мнението на всяко едно от тях за неговото положение може да се различава изключително много от това на останалите.
- 8) Не причинявайте допълнителни травми на интервюираното лице. Не задавайте въпроси, които могат да доведат до емоционален или психологически дискомфорт. Бъдете готови да държите сметка за състоянието на стрес, в което се намира жертвата.
- 9) Бъдете готови да действате в ситуация на опасност. Бъдете готови да предприемете решителни мерки, ако жертвата ви съобщи за реални заплахи или реална опасност за нейния живот.
- 10) Използвайте получената информация единствено с цел разрешаване на конкретната ситуация/ случай. Използвайте информацията в полза на жертвата, изпратете я само на онези, които могат да помогнат на жертвата.

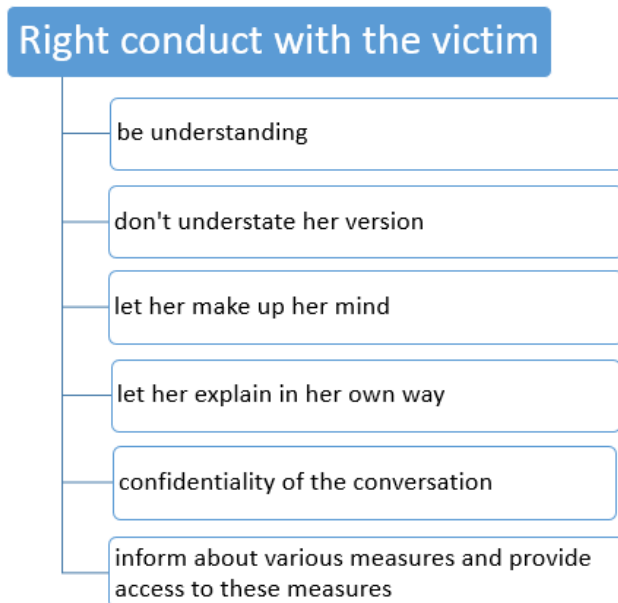
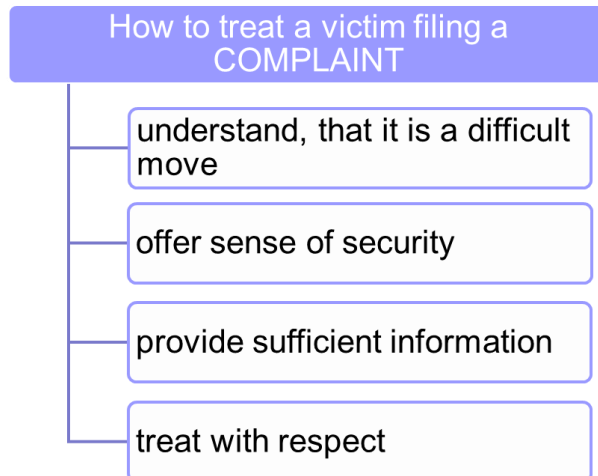
POLICE

ЩАДЯЩО ЖЕРТВАТА РАЗСЛЕДВАНЕ

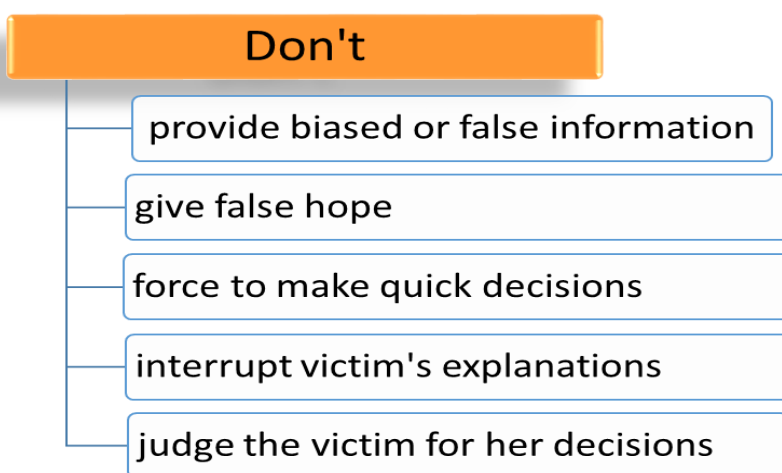
Как да се отнасяме с жертва, която се явява в полицията, за да докладва за престъпление срещу нея?

36

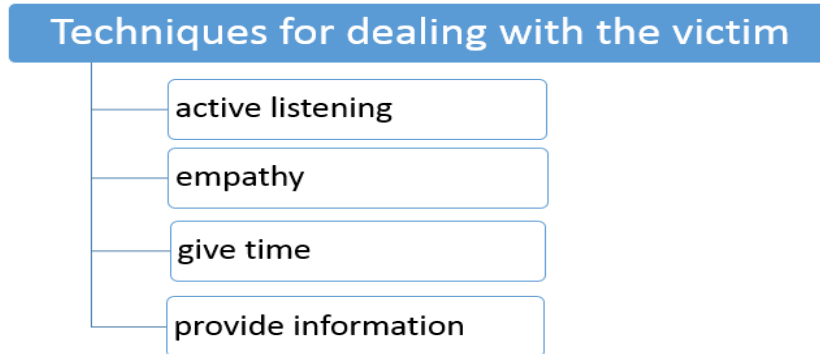
- Отнасяйте се сериозно към жертвата.
- Използвайте безопасна среда за разговора. (Не забравяйте – ако жертвата е придружавана от своя партньор, ситуацията не е безопасна за разговор.)
- Обърнете внимание на непосредствената нужда на жертвата от безопасност, независимо дали тя остава или си тръгва незабавно.
- Обяснете на жертвата, че не е виновна за насилието.
- Обяснете на жертвата, че има и други, пострадали от домашно насилие.

- Заведете жертвата на места и я представете на хора, които работят, за да помагат на хора като нея.
- Не забравяйте, че възможностите на жертвата може да са ограничени поради липса на средства.
- Не забравяйте, че конфиденциалността е много важна.
- Попитайте дали е безопасно да изпратите писма или да се обадите на жертвата у дома ѝ.
- Подгответе правилната документация.
- Не забравяйте, че различните жертви имат различни нужди и намерете подходящо решение, основано на индивидуалните нужди на жертвата.

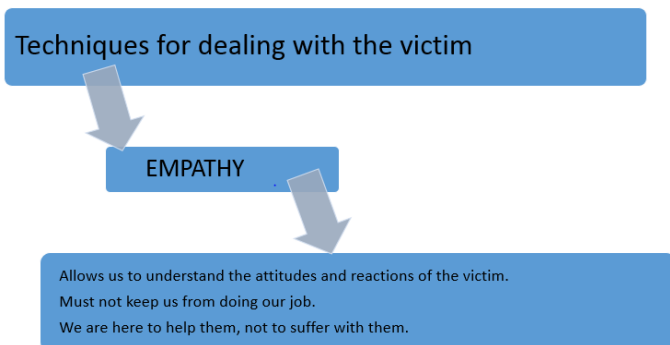

- НЕ пренебрегвайте интуицията си, ако имате съмнения, че е възможно срещу жена да е използвано насилие.
- НЕ препоръчвайте общ разговор с жената и нейния партньор.
- НЕ я питайте дали е направила нещо, за да провокира насилието, само разгледайте фактите. Такива въпроси поставят жертвата, а не извършителя в ролята на виновната страна.
- НЕ решавайте вместо нея.
- НЕ очаквайте от нея да напусне дома си или партньора си.
- НЕ очаквайте от нея да вземе бързо решение за живота си.
- НЕ губете надежда, ако нещата отнемат повече време, отколкото смятате. Решаването на случаи на домашно насилие е процес с множество етапи и за решаването им може да са необходими множество опити. Една връзка не е статична и както жертвата, така и извършителят се променят с времето.
- НЕ я притискайте да съобщи или да говори открито. Това винаги си е неин избор.
- НЕ предавайте информацията за нея на друг без нейното съгласие.

Техники за работа с жертвата

Изслушайте жертвата, проявете съпричастност, дайте и време да говори за станалото, дайте ѝ информация за това какво ще бъде направено и защо. Никога не давайте неоснователни обещания на жертва.

Techniques for dealing with the victim

GIVE THE VICTIM TIME

Show her, that we understand her earlier and current attitudes towards the perpetrator.
Give her time to express emotions.
Pay special attention to body language.

Techniques for dealing with the victim

PROVIDE INFORMATION

Give information when the time is right.
Wait until the anxiety subsides and the victim is able to give concrete information.
Provide sufficient information concerning the victim's rights and possible measures.

Съвети относно разпитването на жертвата

Questioning the victim

explain why all these questions are necessary

use suitable rooms

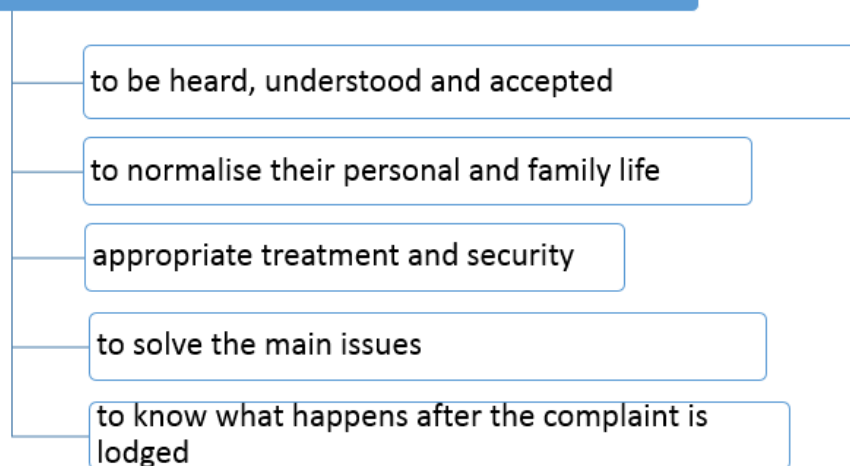
create an atmosphere of trust

Когато разпитвате жертвата, винаги обяснявайте защо задавате въпроси, които могат да бъдат неудобни за нея. Използвайте помещение, в което жертвата се чувства в безопасност и където никой не може да влезе в неудобен момент и да прекъсне задаването на въпроси. За жертвата е важно да ѝ се вярва, следователно трябва да бъде създадена атмосфера на доверие.

How to create an atmosphere of trust

DO	DON'T
• Introduce • My name is ... and I represent the • Appreciate • We understand how difficult it is for you to turn to us ... • Coming to the police is a huge step ... • Show experience • We have experience in these kinds of situations ... • We will do anything we can to help you ...	❖ Blame • Why did you go back to him ... • What did you do so that he hit you ... ❖ Disapprove • You should have come earlier ... • If you withdraw your complaint, there is nothing that we can do ... ❖ Belittle • This is not important ... • This is not anything you should ... ❖ Give false hopes ❖ Give advice

Needs of the VICTIM

Съвети за полицейските служители

Police behaviour in intervention	
DO	DON'T
• ask and listen • ask for opinion and help to talk about what happened • be respectful	❖ influence ❖ judge ❖ label ❖ presume

The POLICE should consider

- that abuse is usually chronic
- that a complaint is lodged if the victim and the children are at a great threat
- the importance of PREVENTION
- coordination with other relevant services

Difficulties of POLICE WORK

- fear of not knowing how to handle the situation
- concern about being recognised in a group of abusers (male police officer)
- concern about assessing the actual threat

POLICE communication

- speak in a way the victim can understand
- communicate information in a clear manner
- pay attention to body language

POLICE protection measures

- adjusted to the victim's needs
- the victim has been informed and she has given her consent
- cause as little harm as possible to the victim's daily life

Supervision of legal protection measures

checking the degree of compliance

assessing of the actual threat for victim at any moment

preparing activity reports

42

Criteria for preparing ACTIVITY REPORT

assessing concrete threat (VIOGEN)

analysing the content of the court judgement

taking protection measures according to the threat

preparing follow-up reports

dealing with the perpetrator in case of violation of measures

VIOGEN

Police assessment of risk

Police assessment of risk changes

Risk levels:

- not identified - 90 days
- low - 60 days
- medium - 30 days
- high - 7 days
- very high - 72 hours

SOCIAL protection measures

providing access to existing means

Means:

- free legal aid
- social welfare
- work related rights
- right to economic aid
- access to social housing
- providing formal education to children a priority
- legalizing the status of victims who are illegal immigrants
- electronic and data communication equipment

STATISTICAL data

importance of focusing activities

knowing the type of victim/perpetrator

Important information:

- age
- nationality
- addictions
- family history
- type of relationship

LITERATYRA

Allen, M., Perttu, S. (2010). *Social and Health Care Teachers against Violence: Teachers' Handbook*.

[<http://www.cosc.ie/en/COSC/TEACHERS%20HANDBOOK.pdf/Files/TEACHERS%20HANDBOOK.pdf>]

Birdsey, E., Snowball, L. (2013). *Reporting Violence to Police: A survey of victims attending domestic violence services*.

[http://apo.org.au/files/Resource/BOCSAR_ReportingViolenceToPoliceASurveyOfVictimsAttendingDomesticViolenceServices_Dec_2013.pdf]

Linno, M., Soo, K. Strömpl, J. (2011). *Juhendmaterjal perevägivalda vähendamiseks ja ennetamiseks*.

[http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/perevagivalda_juhis_kovidele_veebi.pdf]

Pajumets, M., Laan, T. (2005). *Inimkaubanduse ennetamine: metodoloogia tööks noortega*.

[http://sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Sooline_vordoiguslikkus/Inimkaubandus_ja_prostitusioon/inimkaubanduse_ennetamine_metodoloogia_tooks_noortega.pdf]

Perttu, S., Kaselitz, V. (2006). *Addressing Intimate Partner Violence*.

[http://www.coe.int/t/pace/campaign/stopviolence/Source/guidelines_for_health_professionals_maternity_child_health_care_en.pdf]